

Arbetsmarknadsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till arbetsmarknadsnämnden

Datum:
2020-11-06

Diarienummer:
AMN-2020-00408

Handläggare:
Annika Karimi Valdani, Eva Hellstrand

Utvärdering av Svenska för medicinsk personal

Förslag till beslut

Arbetsmarknadsnämnden beslutar

1. att lägga informationen till handlingarna.

Sammanfattning

Som ett led i att utvärdera utbildningen Svenska för Medicinsk personal (SFM) har förvaltningen fått i uppdrag att intervjua ett antal personer med legitimationsyrken inom det medicinska området som studerat SFM och som avslutat utbildningen 2018 och 2019. I uppdraget ingick också att intervjua individer som hoppat av utbildningen eller antagits till utbildningen men inte påbörjat.

I utvärderingen från förvaltningen framgår att sex kvinnor och fyra män intervjuats. Bland positiva synpunkter märks att samtliga intervjuade skulle rekommendera utbildningen till någon annan med samma bakgrund och att lärarna är uppskattade. Önskemål om förbättringar handlar till exempel om mer praktik under utbildningen och fler yrkesspecifika inslag och kontakter med yrkesverksamma inom samma profession. Utvärderingen i sin helhet bifogas ärendet.

Beredning

Ärendet har beretts inom arbetsmarknadsförvaltningen.

Ekonomiska konsekvenser

Inte aktuellt i detta ärende.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 6 november 2020

Bilaga Utvärdering av svenska för medicinsk personal

Arbetsmarknadsförvaltningen

Lena Winterbom
Direktör

Arbetsmarknadsförvaltningen
Utvärdering

Handläggare:
Annika Karimi Valdani

Utvärdering SFM april- maj 2020

Uppdrag

Som ett led i att utvärdera utbildningen Svenska för Medicinsk personal (SFM) har jag fått i uppdrag att intervjua ett antal personer med legitimationsyrken inom det medicinska området som studerat SFM och som avslutat utbildningen 2018 och 2019. I uppdraget ingick också att intervjua individer som hoppat av utbildningen eller antagits till utbildningen men inte påbörjat.

Metod

Metoden har varit kvalitativ och Intervjuerna har varit semistrukturerade, vilket innebär att frågorna var förutbestämda och att alla fått samma frågor med följdfrågor utifrån vad de berättat. Samtliga intervjuer har skett individuellt och via telefon. Intervjuerna har föregåtts av ett brev med information om undersökningen och att vi önskar boka tid för en kort intervju. Intervjuerna inleddes med en kort information om syftet och att svaren skulle anonymiseras. Vidare att det var frivilligt att delta. Intervjun bestod av 21 frågor och tog mellan 30–40 minuter. Samtliga intervjuer skedde på svenska. Intervjuerna genomfördes under april-maj 2020.

Urval

Urvalet bestod av personer som avslutat utbildningen, påbörjat men avbrutit samt antagits men inte påbörjat. Totalt 20 individer varav 14 som fullföljt utbildningen SFM. Vidare två individer som antagits till utbildningen men som aldrig började samt tre individer som avbrutit utbildningen. På en individ saknas uppgifter om yrke och huruvida den personen fullföljt eller ej. Uppgifter om kön fanns inte i Excelfilen utan bedömning av kön har gjorts under samtalet med respondenten. Med anledning av att

respondenterna är få har jag valt att maskera vissa uppgifter till exempel boendeort innan ankomst till Uppsala.

Respondenterna

Av femton personer som fullföljt eller avbrutit utbildningen tackade tio personer, sex män och fyra kvinnor, ja till att låta sig intervjuas. Av dessa hade nio fullföljt utbildningen. Övriga fem i urvalet svarade inte eller avböjde intervju. Yrkesgrupper som är representerade bland de intervjuade är apotekare, läkare, tandläkare samt sjuksköterska och barnmorska.

De flesta respondenter var i trettioårsåldern (38, 32,31,30,38,37,42,55,38,38) vid intervjutillfället. Den yngsta var 31 och den äldsta 55.

Resultat

Arbetslivserfarenhet innan ankomst till Sverige

Samtliga respondenter hade flera års arbetslivserfarenhet från sitt yrke innan de kom till Sverige. Tre av respondenterna hade också arbetslivserfarenhet från andra länder än sitt hemland innan ankomsten till Sverige. Den kortaste arbetslivserfarenheten var 3 år och den längsta 21 år. Hälften av respondenterna hade > 5 års arbetslivserfarenhet från sitt legitimationsyrke.

”Jag jobbade som sjuksköterska och taxichaufför. Jobbade som sjuksköterska 2009–2013. Sen flyttade jag till Irak och jobbade för Läkare utan gränser, åren 2014–2015.”

”Jag läste på universitetet och blev färdig tandläkare. Jobbade som tandläkare i åtta år. Jobbade på ett statligt sjukhus.”

”Jag jobbade som läkare i sju år. Det var annorlunda- jobbade på sjukhus två år, sen på en hjälporganisation som hälsorådgivare, administration blandat med folkhälsa.”

”Jag var läkare. Jobbade på sjukhus som gynekolog. Jag jobbade på egen privat klinik på eftermiddagarna.”

Hur nåddes man av information om att utbildningen finns

Fyra av respondenterna har svarat att de via sitt privata nätverk fått information om utbildningen. Det handlade oftast om en vän som också hade ett legitimationsyrke som tipsade om utbildningen. I ett fall fick respondenten hjälp av en svensktalande vän att kontakta Arbetsförmedlingen och fick därmed information. Två respondenter fick information från sin handläggare på Arbetsförmedlingen. Två uppgav att de fick information på nätet. Övriga två är det oklart hur de fick information.

”Fick information på nätet, på Navets hemsida. Jag sökte flera gånger men fick inte plats eftersom det bara var för flyktingar.”

”En av mina vänner berättade om SFA medicin, en hjälp till utländska apotekare. Han fick info från Arbetsförmedlingen.”

”Jag har en kompis som hjälpte mig att söka till kursen. Kompisen fick information på Navet och visste att jag jobbat som sjuksköterska.”

” Fick information på Arbetsförmedlingen när jag hade möte med en handläggare för vårdutbildade utanför EU. De förklarade för mig och jag accepterade.”

Sysselsättning i Sverige innan SFM

Fem av respondenterna var asylsökande och väntade på uppehållstillstånd varav fyra började läsa sfi eller SFM ganska omgående efter de fick uppehållstillstånd. Fyra varvade sfi med föräldraledighet innan SFM. En studerade på masternivå som gavs på engelska innan SFM. Ingen av respondenterna svarade arbete på frågan om sysselsättning.

”Jag kom till Sverige och började direkt på sfi. Mitt barn föddes och jag var mammaledig 2017–2018. Sen sökte jag svensk grund och där jag fick erbjudande, mitt i kursen, SFA-medicin.”

”Väntade på uppehållstillstånd. Flyttade från Västerås till Uppsala och började SFA-medicin direkt.”

” Jag sökte asyl och bodde i Sundsvall. Sen började jag svenska på egen hand. Började på Hermods och gick där en månad men bytte till Linné pga. SFA -medicin. Började på D nivå.”

Sysselsättning efter SFM- vad gör du idag?

Endast en av respondenterna har en sysselsättning som inte är relevant för sitt yrke. Fem av respondenterna förbereder sig för kunskapsprov på egen hand eller går kompletterande utbildning för att kunna ansöka om legitimation. En av dem planerade att göra högskoleprovet för att eventuellt börja studera inom ett helt annat område. En gör för närvarande en sex månaders praktisk tjänstgöring och erhåller legitimation under våren. En är arbetssökande och studerar på distans inom relevant område. Två jobbar som undersköterska.

”Jag deltar i en utbildning till bussförare, genom arbetsförmedlingen. Det är snabbaste vägen till jobbet. Vill jobba ett till två år sen kan jag komplettera min utbildning.”

”Nu förbereder jag mig för kunskapsprovet och högskoleprovet. Det (högskoleprovet) är inställt pga. corona. Oklart när kunskapsprovet är. Jag kommer studera på egen hand eller på universitetet. Jag vill läsa teknik. Är duktig på teknik och har alltid varit intresserad av teknik och datorer. Det är en hobby. Ska försöka med båda. Det tar kanske åtta år att få legitimation och jobba som ögonläkare. Man förlorar tid och kan lika bra läsa en ny utbildning.”

”Nu läser jag en kompletterande utbildning för läkare vid Umeå universitet på distans. Andra terminen nu. Två terminer kvar.”

Har du svensk legitimation? Hur fick du den? Hinder?

Ingen av respondenterna hade ännu fått svensk legitimation. En var på god väg och skulle erhålla legitimation under maj månad. En annan väntade på att få göra ett praktiskt prov. Det hade skjutits fram på oviss tid pga. pandemin. Sammantaget uttrycker de flesta att det är en lång och svår väg att få svensk legitimation. Vissa uttrycker att det är omöjligt.

”Det är otroligt svårt att få legitimation. Kunskapsprovet ska skrivas på svenska. Jättejättesvårt. Efter kunskapsprovet ska man göra praktikprov och sen sex månaders praktiktjänstgöring. Det är nästa omöjligt.”

”Nej Inte lätt att få svensk leg. Det är ett orimligt prov. En del är på engelska. Har man inte engelska kan man inte klara det. Har börjat studera engelska men Arbetsförmedlingen accepterar inte det. Jag försöker på egen hand. Utan engelska klarar man inte provet. Jag behöver läsa forskningsartiklar på engelska. Det här provet är orättvist.”

”Nej, jobbar som undersköterska istället- det får man göra för Socialstyrelsen.”

”Om en månad får jag. Det finns två vägar till legitimation, utbildning och kunskapsprov eller socialstyrelsens väg. Den sista är snabbare. Först kunskap teori c kurs sfi sen intervju muntlig med en professor på Uppsala universitet på grund 1 sen komplettering svenska språk författningskurs vid Umeå universitet svenska som andra språk 3. Man måste ha sas 3 för att få kompletteringsutbildning. Finns bara 25 platser man måste ha tur för att få plats därför gick jag annan väg. Många tycker Socialstyrelsen väg är jobbig, en hel dag med ett teoriprov.”

SFM- vad var relevant och vad saknades- ur perspektivet att snabbare komma i anställning

Sjuksköterska/barnmorska- några uttryckte att det var svårt att lära sig språket samtidigt med den medicinska vokabulären. ”Jag lärde mig hur man uttalar bokstäver samtidigt som medicinska ord. Om man behärskar språket lite innan så blir det bättre. Hade svårt att hänga med och blev ledsen och arg. Jättesvårt att fokusera på båda.” En respondent uttryckte att det var svårt att börja på C- nivå. En hade önskemål om att få komma till en arbetsplats redan från start. ”Bra om man kan börja på sjukhuset från botten- samma som i Tyskland. Där kan man som medicinare börja på sjukhus eller vårdcentral från början.”

Apotekare- Önskemål om mindre fysiologi och mer fokus på läkemedel och läkemedelsindustrin kopplat till direkt till kunskapsprovet för att få legitimation. ”Fysiologi är inte så viktigt för apotekare.”

Läkare-positivt med den överblick som en generell utbildning ger. Samtliga uttrycker viss kritik över att man blandar läkare med sjuksköterskor då man upplever att vissa inslag inte är anpassat efter läkares behov. Önskemål om mer yrkesspecifika inslag som till exempel besök av en erfaren läkare., medicinska texter, system för journaler, hur man pratar med patienter etc. Vidare önskades mer information om hur man ska tänka när man möter patienten. Fördelningen tre dagar svenska och två dagar medicin kan utvärderas. Önskemål om fler medicinska texter under utbildningen ” inte om Zlatan eller andra personer”. Önskemål om mer vardagssvenska i patientkontakten. ”Varje sak man gör måste man förklara för patienter så mer sådant med vanliga ord.”

Tandläkare- ”Positivt att man får generell information och träffar andra yrkesgrupper så man får mycket information från andra läkare. ”

På frågan -skulle du rekommendera utbildningen till någon annan med samma bakgrund som dig svarade samtliga respondenter ja.

Andra insatser parallellt med utbildningen för att komma i mål

Tre av respondenterna, läkare, berättar om en studiecirkelverksamhet med volontärer på Nykterhetsrörelsens Bildningsverksamhet (NBV), erfarna läkare som träffas regelbundet. Till cirkeln bjöd man in specialister, gick igenom vokabulären och hur man pratar med patienter. Samtliga respondenter var väldigt positiva till verksamheten och önskade ett samarbete med utbildningen och studiecirkeln. Två av respondenterna hade erfarenhet av språkcafé men upplevde inte det så hjälpsamt pga. blandade grupper och att nivån var för låg för dem. En respondent framhöll vikten av att prata med andra, bodde i studentkorridor och hade många svenska grannar. Fem av de intervjuade svarade att de inte hade tid till annat pga. familj och heltidsstudier.

”Gick på språkcafé men det funkade inte så bra. De finns olika nivåer och de var alla volontärer och alla skulle ingå.”

”Gick på studiecirkeln parallellt. Träffade andra läkare som var i samma process. Vi fick prata om vår yrkeserfarenhet. Det var ett privat initiativ av en grupp av läkare. Frivilligt att hjälpa till. En lokal på mitt emot centralstation.”

Språkpraktiken

Samtliga respondenter uppger att de är mycket nöjda med språkpraktiken. Man uppskattade överlag att få komma ut på en arbetsplats och se flera avdelningar med olika medicinska inriktningar. Många uppger att de var där de fick lära sig hur man pratar med patienter, något som en del sa skilde sig från hemlandet. Praktiken gav också möjlighet att öva på dem medicinska vokabulären mm. Vidare tillfälle att fokusera på att lyssna och höra vad de säger, höra flera dialekter, läsa journalanteckningar mm. Sammantaget har språkpraktiken uppfyllt syftet och varit språkutvecklande enligt respondenterna.

Flera uttrycker att man får lära sig hur systemet fungerar och att man behöver mer av det. Flera respondenter förespråkar större inslag av språkpraktik i utbildningen och gärna fler dagar än två dagar per vecka. Språkpraktiken gav möjlighet att vara på flera

avdelningar och få värdefulla kontakter. För en var språkpraktiken nyckel till jobb som undersköterska.

På minussidan var att personalen var väldigt upptagen och att utrymmet att ställa frågor var begränsat. Personalen hade inte tid att prata och berätta i den utsträckning som önskades. En respondent framhöll vikten av att personen som ska fungera som mentor på arbetsplatsen är trevlig och hjälpsam.

”Jag gick bredvid en undersköterska som inte ens tittade på mig - det var en katastrof. Sen gick det bra.”

”Språkpraktiken var bra, jag lärde mig det dagliga pratet, hur människor pratar i realitet. Jättebra! Inget dåligt- uppmanar till en eller två språkpraktiker.”

”Jättebra praktik. Hjälper jättemycket. Man pratar medicinska språket. Man får möjlighet att kunna lära sig vokabulären på plats. Mindre bra att sjuksköterskorna var jätteupptagna och hade inte tid att prata och berätta.”

Den medicinska orienteringskursen- innehåll och språknivå

Samtliga respondenter uttrycker sig positivt om innehållet och språknivån på utbildningen. Två respondenter tycker att innehållet är mer anpassat för sjuksköterskor och läkare än för till exempel apotekare. Några vill lära sig mer om vad man behöver som yrkesverksam i Sverige utifrån att det skiljer sig mycket från det man är van vid i hemlandet. Det kan till exempel handla om hur man pratar med patienten och journalsystem. Några uttrycker kritik mot blandade grupper ”När läraren säger något vet jag inte om det gäller mig eller någon annan yrkesgrupp. Jag fick fråga läraren varje gång.”

Språknivån är generellt sett bra. Utmanande på ett positivt sätt, ”man ska kämpa och läsa mer hemma”. En respondent tycker att språknivån var för lätt. Någon uttrycker att det inte är bra med blandade språknivåer på kursen.

”Bra innehåll, bra att börja på grundläggande nivå eftersom det är ett nytt språk.”

”Det finns mycket terminologi. Ibland återkommer ny information som man glömt. Jag var klar med allmänmedicin för 30 år sen.”

”Svårt med blandade grupper i klassrummet med olika språknivå. Några lämnade kursen på grund av det.”

”I början var det jättesvårt men sen blev det bättre. Efter grundnivån blev det bättre. Det var jättesvårt på c och d nivån.”

Lärare, kurskamrater, lokaler och schemat

Samtliga respondenter uttrycker att lärarna var mycket bra och hjälpsamma. Några tycker det var svårt med alla språknivåer i samma klassrum men att lärarna var bra och gjorde allt för att det skulle fungera bra ändå.

”De hjälpte oss att fatta, kämpade för att vi skulle få en praktikplats. Man kunde fråga om allt. Mycket hjälpsamma om man hade frågor, hur fungerar systemet i Sverige. De hade erfarenhet.”

”Mycket bra lärare, bra att vi fick öva på gamla kunskapsprov.”

”De följer inte bara rutinen, till exempel på måndag farmakologi, gamla kunskapsprov mm. Hennes sätt är utmärkt.”

”Lärarna var ambitiösa och ville lära oss.”

”Lokalerna var bra på Linnéskolan. Anpassade. Schemat var bra, två gånger per vecka träffades vi på eftermiddagen.

”Lokalerna var inte anpassade i början, saknades smartboard och datorer men det ändrade sig.”

Sammanfattande kommentar

Trots det relativt stort bortfallet av respondenter så framträder bilden av att SFM svarar för en mycket relevant och uppskattad utbildning. Samtliga respondenter uttrycker en stark yrkesidentitet och en längtan att få komma tillbaka till sitt yrke. De ser utbildningen som ett viktigt led att komma tillbaka och utöva sitt yrke men att det finns saker som kan utvecklas.

Respondenterna önskar ha en tidig kontakt med en arbetsplats och professionella inom samma yrke. De vill lära sig mer om hur det fungerar i Sverige, hur man pratar med patienter, om journalsystem mm. Språkpraktiken upplevdes som mycket värdefull och flera av respondenterna hade gärna sett en än tidigare anknytning till en arbetsplats och till professionella inom samma yrke.

För de som inte har kunskaper i engelska upplevs det ”omöjligt” att klara kunskapsprovet. Språkcafé har inte varit hjälpsamt på grund av för blandade grupper och låg språknivå. Respondenter med familj, främst kvinnor, har heller inte haft tid med andra språkfrämjande aktiviteter utöver utbildningen.

Respondenternas medskick till en förbättrad utbildning är ett formaliserat samarbete med NBV:s studiecirkel, samarbete med undersköterskeutbildningen, mer homogena grupper/uppgifter för de olika professionerna. Homogenitet efterfrågas också vad gäller språknivån. Vägen till legitimation uppfattas som lång och svår för många av respondenterna och utbildningen bör stödja den processen.

Bilaga 1-brev till respondenterna

Hej!

Du har studerat **Svenska för Medicinsk personal** vid vuxenutbildningen i Uppsala Kommun. Vi kommer under våren att göra en uppföljning av utbildningen och Du kommer att bli kontaktat på telefon för en kortare intervju. Planen är att intervjuerna kommer att ske under våren, troligtvis i april eller maj månad.

För att utbildningen ska bli bästa möjliga är dina synpunkter och åsikter viktiga! Vi hoppas därför att Du har möjlighet att delta. Dina svar kommer inte att kopplas till dig utan sammanställs anonymt.

Har du några frågor om undersökningen, kontakta Johanna Thorpe, projektansvarig i Uppsala kommun via mejl johanna.thorpe@ uppsala.se eller telefon 018-727 21 94. Vi räknar med att uppföljningen ska vara sammanställd i en rapport under hösten 2020. Mejla gärna Johanna om du vill ha ett exemplar av rapporten.

Med vänlig hälsning

Anders Bergström
Biträdande Rektor för yrkesutbildningar

Arbetsmarknadsförvaltningen
Uppsala kommun

Bilaga 2-intervjuunderlag

- Kön?
- Ålder?
- Beskriv vad du gjorde i ditt hemland innan du kom till Sverige? Hur länge jobbade du i det yrke du har legitimation från?
- Ålder när du kom till Sverige?
- Ålder när du började utbildningen?
- Hur fick du information om utbildningen?
- Vad gjorde du från det du kom till Sverige och du började denna utbildning?
- När avslutade du dina studier på SFM?
- Vad gör du idag? Relevant sysselsättning utifrån utbildningen?
- Har du svensk legitimation?
- Hur fick du den – hur lång tid, vilken väg etc.?
- Om du ser tillbaka på SFM – vad var relevant, vad saknas - - utifrån perspektivet snabbare komma i anställning utifrån din utbildning?
- Skulle du rekommendera utbildningen till någon annan med samma bakgrund som dig?
- Finns det andra insatser efter eller parallellt med utbildningen som hjälpt dig mot målet att komma i anställning, till exempel språkcafé, praktik etc.?
- Vad tyckte du om språkpraktiken - vad var bra – vad var mindre bra?
- Vad tyckte du om innehållet i medicinsk orienteringskurs – träffade den rätt utifrån din yrkesbakgrund?
- Hur var språknivån på den medicinska orienteringskursen? Man börjar läsa redan på SFI-C nivå, kan man ta till sig kursen då?
- Frågor om lärare, utbyte med klasskamraterna, lokaler, schema...etc.
- Är det något i utbildningen som du saknade, som du vill ändra på, lägga till?